

R.M.F. 8.

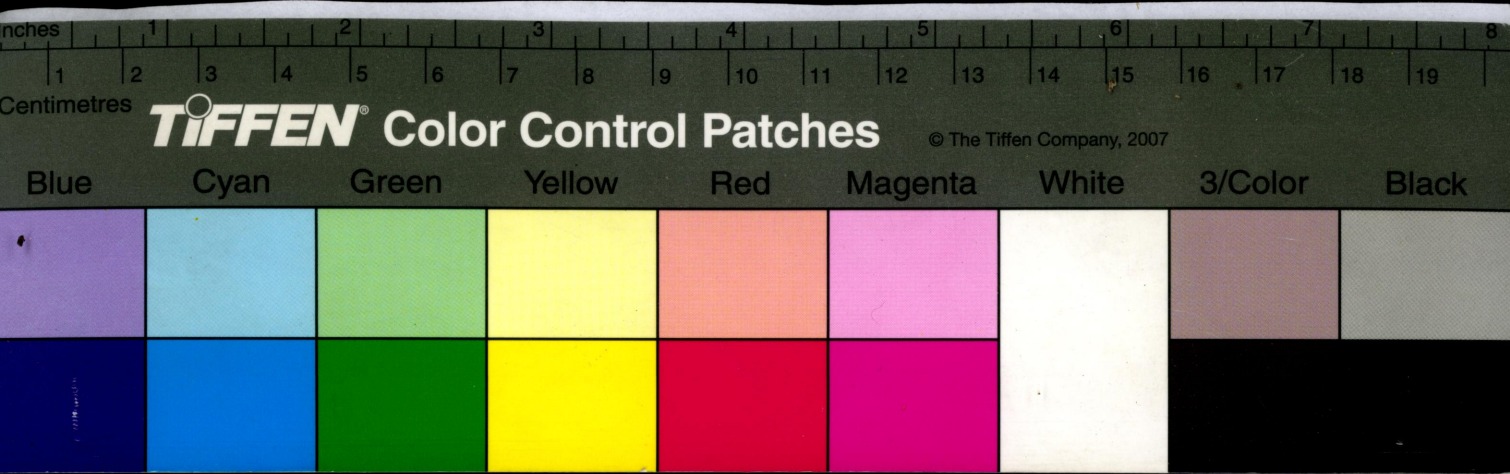
447.

Theol. Qu.

536

II. 447.

Sisyphus, Georgius Comarimus

839
MOLIMEN SISYPHIUM.

Hoc Est

Frustraneitas conatus istius,

Quo

G. B. E. V. P. S. S. C. R. M. C. C.
REFORMATOS in Ungaria, non
esse Confessionis Helveticae, probare, instar
Sisyphi saxum frustra volventis, frustra
contendit.

O S T E N S A

P E R

GEORGIUM NICOLAI THY-
SANODEM,

R. D. T. V. Q. D. D. M. R.

THEOPOLI HYPOZYGIODÆ,

ANNO M. DC. LXXII.

Lsyphe's, Georgius Comarimus

839
MOLIMEN SISYPHIUM.

Hoc Est

Frustraneitas conatûs istius,

Quo

G. B. E. V. P. S. S. C. R. M. C. C.
REFORMATOS in Ungaria, non
esse Confessionis Helveticæ, probare, instar
Sisyphi saxum frustra volventis, frustra
contendit.

O S T E N S A

P E R

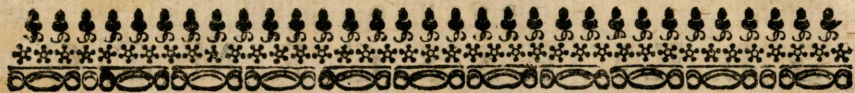
GEORGIUM NICOLAI THY-
SANODEM,

R. D. T. V. Q. D. D. M. R.

THEOPOLI HYPOZYGIODÆ,

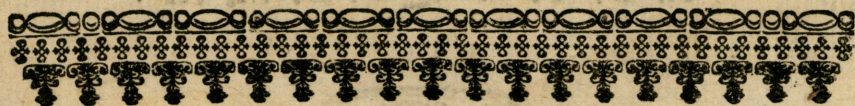
ANNO M. DC. LXXII.

1 Pet. 3. vers. 15. 16.

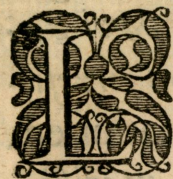
Estote semper parati, ad respondendum cuilibet, petenti rationem, ejus spei, qua in vobis est, cum mansuetudine & timore, conscientiam bonam habentes.

Ut pro eo, quod obloquuntur vobis, tamquam facinorosis, pudefiant, qui infesti sunt, vestrae bonae in Christo conversationi.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

Lectori Philaethæ S.

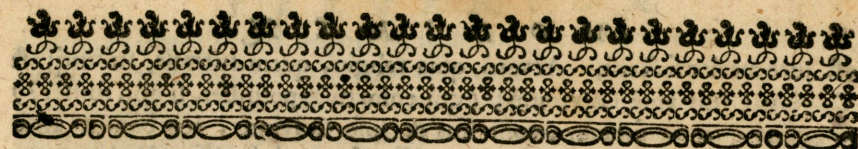

*P*ector Christiane, Scriptam illud virulentum, cui titulus: Veritas toti Mundo declarata, feriâ tertiâ, ante festum Nativitatis Augusti, Augustorum augustissimi sub Octavio Augusto, per quendam Generosum P. B. est mecum primò communicatum, & ad horas aliquot concessum. Deo auspice, oculos primùm cum mente, ad perlegendum, postea manum cum pennâ, ad expungendum & abstergendum admovi, sequentiq; die, qui fuit 24. Decēb. quosdam breves & summarios super isto scripto, conceptus formavi, quos ceteras inter distractiones, quatuor quibusdam profestis Januarii diebus, explanavi, digessi, & in ordinem regeffi. Argumentum primum & secundum studio neglexi. Utrumq; enim non Theologos sed Politicos concernit. Falcem autem meam Theologicam, in messem immittere Politicam, quæ laus fuisset? Novi fugiendam ceu pestem polypragmosynen. Argumentum tertium siccis præterire pedibus, cum, pro religione respondere, contradicentes convincere, & fidem Apostolicam pro virili defendere, partes

tes meas esse sciverim, nequaquam potui. Argumentum quoad Lutheranos, suis asseruari Patronis, sed quoad nos, nihil in eo intactum, irrefutatum & non pudesactum reliqui. Donationem Constantini fictam & fabulosam, ne actum egisse viderer, neglexi. Doctissime & solidissime eam confutarunt. Guil. Perkins. in Probl. p. 15. Gisb. Voetius, D. & Prof. Theol. in Acad. Ultraject. olim Præceptor meus venerandus. Disput. Historico-Theol. de Donat. Constant. A. 1636. habitâ. Plessæus in Myster. iniquitatis Papatûs. And. Rivetus in Oritic. Sacr. & Defens. Plessæi. Melancton in Chron. tom. 2. Anonymus Commentario in Donat. Constant. Hejdelb. A. 1610. edito. Hotoman. in Brut. fulm. Rajnold. in colloq. cum Har- to. Scultet. in medul. Patrum, in analysi Scriptor. Euseb. &c. Tu L. C. hac boni consule, gloriam omnem soli Deo tribue, sribenti fave, & foeliciter vale. Theopoli, A. 1672. Idib. Januar.

T U U S in Christo nostro,

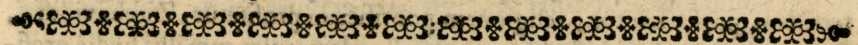
G. N. T.

MOLIMEN SISYPHIUM,

H O C E S T

Frustraneitas conatûs istius, quo G. B. Reformatos in Ungaria, non esse Confessionis Helveticæ, probare, frustra contendit.

P R I M O.

Calvinista in Ungaria, non profitentur Confessionem Helveticam: Ergo, nec tolerandi in Ungaria. His Episcopus verbis, thesin in assumptione Argumenti deponit.

R E S P O N S I O

I. **N**omen Calvinistarum scommaticè nobis inuritur. Nomen æquum judicantibus veraq; fatentibus, non melioris fragrantia, quàm nomen *Hæreticorum, Novatorum, Sacramentariorum, Calvinisticorum, Calvistarum, Zwinglianorum, Orcodoxorum, Episcolicorum, Apostolicorum, &c.* quibus hodiè à maleferiatis ferorum hominum linguis, injuriosè petimur. Calvinista enim notat aliquem novum sectarium, vel quem, post natum & educatum Johannem Calvinum, natum, suscitatum & exortum. Calvinista etenim, cum à Calvino denominetur, non potuit prius esse, quàm esset Calvinus. Calvinus autem, quodd præterito seculo, anno Christi, M. D. I X. 10. Jul. Novioduni sit natus, & postea seculo eodem, anno M. D. L X I V. 27. Maji, Genevæ sit denatus, vel ipsis lippis & tonforibus, luce meridianâ clarius. Si itaq; effemus Calvinistæ reverà, effemus utiq; nuper orti, vestigiis Calvini nuper nati insistentes, dogmata ab eo ut Coryphæo excogitata sectantes, sicq; nuperi, novi, & quia res de religione est,

est, jure merito sectarii. At verò, quia religio, quam tuemur, tuitusq; est Calvinus, fuit antè Calvinum; (quì enim tueri potuisset, si non fuisset?) dogmata quæ confitemur, confessus & ipse Calvinus, tenebantur antè Calvinum; (quì etenim confiteri potuisset, si non obtinuissent?) ritus, quos observamus, observavit & ipse Calvinus, observabantur antè Calvinum, (quì enim observare potuisset, si non fuissent?) non magis concinnè dicimur Calvinistæ, ac Calvinus ipse Calvinista. Nec magis dextrè, ac si hodiè D. Episcopus Bársony, eò quòd eam, quam seculo superiore Hungari Georgius Zifchovid, Ord. Minor. S. Francisc. Episcopus Siginien. Johannes Colosvarianus, Ord. Prædic. Episcopus Csanádien. Andreas Dudithius, Sbardellatus, Episcopus Quinqueecclesiensis, qui Concilio Tridentino interfuere, profitebantur, religionem pontificiam profitetur, Zifchovidista, Colosvarinista, Dudithista diceretur. Eandem enim cum illis hodiè profitetur religionem pontificiam, tenetq; doctrinam. Si verò ideò sumus dicendi Calvinistæ, quòd eandem Christianam, quam Calvinus didicit, docuit, professusq; est, discamus, doceamus, profiteamurq; religionem, quod in fundamento ita est, cur non dicimur Paulistæ, Petristæ, Jacobistæ, Judistæ, Johanistæ, &c. cum eandem sanctam & apostolicam, quam ipsi à Spiritu S. acti, literis consignarunt, vivâ voce prædicarunt, corde crediderunt, & ore confessi sunt, credamus, confiteamur, prædicemusq; doctrinam? Cur non moderni Pontificii se dictitant Alexandristas, Urbanistas, Clementistas, Innocentistas, &c. cum eadem teneant cum Alexandris, Urbanis, Clementibus, Innocentiis, &c. Pontificib. religionè & doctrinâ nunc Romano-catholicâ? Sed præstat nobis cœcutire vel balbutire cum Scripturâ, quàm insanire sine eâ. Certè per Apostolum cœlestis academiæ alumnum, vetamur ab homine denominari, etiam optimo, 1 Cor. 1. 12. 13 & 3. 4. 5. Unde malumus denominari à Jesu Christo, Rege, liberatore, Propheta, doctore & summo Pontifice nostro, qui Deus est, secuti pia, Piorum Christi Discipulorum vestigia, qui Antiochiæ, dici, ut voluerunt, ita cœperunt, Christiani. Act. 11. 26. Joseph. antiq. lib. 18. cap. 4. Frustrâ igitur scommaticum illud nobis imponitur nomen. Calvinistæ, Pontificio Confirmationis Sacramento non indigemus, novorumq; , & maximè talium impositione nominum, minimè gaudemus.

I I. Resp. *Atlas cœlum!* Majus quàm Sisyphus, incipit Episcopus ad Olympum provolvere saxum. *Calvinistæ in Ungariâ non profitentur Confessionem Helveticam.* Itane? Ita, si dixisse, sit probasse. Hoc verbis

ponere, chartaq; pennâ imponere, præsertim, hostili ex mente, hostiliq; fronte, profectò facilè, sed demonstrationem, firmamq; probationem apponere, prorsus certè impossibile. Ita ut, optimè quis D. Episcopo, & aliis, qui talia moliantur, verbis parùm mutatis, dicere possit, quod Naso Poëta, olim Sisypho, lib. 13. Metamorph.

Aut petis, aut urges, rediturum Sisyphæ saxum.

Aut petis, aut urges thesin vir Episcopo scriptam.

Quâ igitur fronte, dirum illud virus, in nos scripto evomit?

I I I. Resp. Thesis ista titulo, quem Episcopus opusculo isti præfixit minimè respondet. Fucatus opusculi titulus est: *Veritas*. Si etenim hoc ipsum, quod thesi hac deponitur: *Reformatos in Ungaria non profiteri Confessionem Helveticam*, sit veritas, verissimè fallitur, sibiq; optimè contradicit D. Episcopus, dum in frontispicio Argumenti Terti, Confessionem Helveticam nostram esse dicit, sicut Augustanam Lutheranorum. Probaturus enim, nos non esse tolerandos in Ungariâ, assumit Confessionem Helveticam, ut nostram. *Argumentum tertium* inquit *ex Adversariorum Confessione*. Quæ illa? Helvetica nostra Reformatorum, & Augustana Lutheranorum. Quomodo quæso nostra, si non sumus homines Confessionis Helvetica? Quomodo nostra, si non profiteamur Confessionem Helveticam? Ecce suo se jugulat gladio. Dum enim nostram dicit Confessionem Helveticam, dicit nos esse Confessionis Helvetica, & nos profiteri eandem. Et quia optimè novit, nos non ideò vocari homines Confessionis Helvetica, quòd eam fabricaverimus, in unum congesserimus, in articulos digesserimus, conscripserimus, prælo commiserimus, & in lucem ediderimus; sed quòd ei subscripserimus, eam teneamus, doceamus, sequamur, profiteamur, non ex semetipso hoc dixit & scripsit, verùm invito ipso, à vi tamen veritatis adacto, isthæc ex mente in os, ab ore in pennam cecidit veritas. Similem ei, hac in parte D. Episcopus, passus paroxysmum, quem olim Cajaphas Pontifex maximus Hierosolymitanus. Joh. 11. 51.

I V. Resp. Si D. Episcopus, id quod in thesi expressit, benè scripsit & verè dixit, malè scripsit & falsò dixit. Illustrissimus quondam Archiepiscopus Strigoniensis, & Cardinalis Petrus Pázmany, quod habet in Kalauz lib. 5. in initio, pag. 459. *Confessio Helvetica à Calvinistis* (nos Reformatos in Ungariâ respicit) *maximo consensu recepta est.* Item ibid. *Confessio Helvetica communis Calvinistarum confessio est.* Item lib. 5. cap. 11. pag.

527. Est alia Confessio Helvetica, quam anno 1566. exiderunt, & ut annotatum est in initio libri Calvinistæ Superioris Ungariæ, Debracini anno 1567. receperunt, & subscriptione nominum confirmarunt. Unde Calvinistas ob unanimem Confessionis Helvetica professionem, non satis emendatè vocat Helvecias. (*Helveciákna*) lib. cit. cap. 11. pag. 527. 528. &c. Si igitur Cardinalis rem acu tangit, ausus Episcopi temerarius est, & thesis specie veritatis colorata, jam olim à Prælati Ecclesiæ Romanæ, negata, exhibitata. Sin? Cardinalis à scopo aberravit, falsusq; fuit. Advocetur Pater dubiorum, & ingentem hanc purpurarum scissuram ingeniosè consuat.

V. Resp. Triginta Confessionis Helvetica articuli, velut stupæ totidem conglomeratæ, parati sunt, os D. Episcopi patulum obturare, lubricamq; cum linguâ compescers pennam. Cum enim nullus eorum sit, quem non, nos Reformati in Ungaria profiteamur, temerè in nos, saxum illud: *Non profitentur Confessionem Helveticam*, volvere contendit. Quid aliud, quoad fundamentum, rei; summam, de Scriptura sacra vero Dei verbo: de interpretandis Scripturis, Patribus, Conciliis & Traditionibus: de Deo, unitate, & trinitate: de idolis vel imaginibus: de adoratione, cultu & invocatione Dei: de providentia Dei: de creatione rerum omnium: de lapsu hominis & causa peccati: de libero arbitrio viribusq; hominis: de prædestinatione: de Jesu Christo: de lege Dei: de Evangelio: de poenitentia: de justificatione: de fide & bonis operibus: de Ecclesia: de ministris Ecclesiæ: de Sacramentis: de Cæna Domini: de Baptismo: de cætib; sacris: de precibus: de feriis, jejuniis & ciborum delectu: de Catechesi: de sepultura, purgatorio & apparitione spirituum: de ritibus & ceremoniis: de bonis Ecclesiæ: de cælibatu, conjugio & æconomia: de Magistratu, credimus, docemus, profiteamur ipsi & alios profiteri volumus, quàm quod Confessio Helvetica, credit, docet, profitetur & profiteri vult? Si aliud, quorsum in disputationibus academicis, Confessionem Helveticam defendendam suscipimus. Sed D. Episcopum confessionem istam vidisse unquam, aut si vidit, legisse unquam, vix ausim dicere. Tam verò dissonam D. Episcopus, toti mundo objectat veritatem. Vah falsissima veritas!

V I. Resp. Frustrà igitur saxum illud: *Reformati in Ungaria non sunt tolerandi*, in exterminium nostrum, ad Olympum Majestatis Regiæ, proolvere sudat. Velit nolit enim, sed hac resonantiâ, *Reformati in Ungaria sunt tolerandi*, relabitur. Reformati etenim in Ungaria sunt homines Confessionis Helvetica, ad quos in Ungaria tolerandos, fovendos, & in libe-

in libero religionis exercitio conservandos, Majestas Regia juramento se obstrinxit clementissimè. Unde judicet æquus rerum æstimator, quo loco sit, is Regiæ Majestatis Consiliarius habendus, qui fidem frangendam, juramentumque violandum, Regiæ Majestati, sine justa causa consulit? Videtur, teruncio melior & fidelior, malâ & infideli Patriarchæ Jobi uxore. Job. 2. 9. 10. Certè nullus huic in aula Maximiliani 2. R. I. A. fuisset locus. Is enim *fidem hostibus servandam duxit*, teste Sambuco, in Epitaphio Maximiliani. Sed fortè D. Episcopus, nondum cum Ladislao, Rege Ungariæ infausto, cruentissimum cum Amurathe, suasu Legati Pontificii, Juliani Cæsarini, apud oppidum Warnæ, prælum miscente didicit, debere

Discere mortales non temnere fidem!

V I I. Resp. Posito, sed non concesso, Reformatos in Ung. non esse homines Conf. Helvetica, (quod esse falsum jam patuit) inconsequentissimè tamen sequeretur, eos idè non esse in Ungaria tolerandos. Primò etenim tolerantur multi, qui non sunt homines Confessionis Helvetica. Tolerantur Pontificii, Anabaptistæ, Thraces, Judæi, Ruteni, Valachi, qui Confessionem Helveticam non profitentur, imò detestantur & execrantur. Secundò tolerabantur Reformati in Ungaria, antequam unanimi, cum Helvetiis, Genevensibus, Neocomensibus, Polonis, Scotis, &c. consensu, Confessionem Helvetica subscriberent, eamque reciperent. Cum etenim subscriptio ista anno 1567. fieret, tanta erat Ministrorum Reformatorum in Ungaria, cis & ultra Tibyscum frequentia, ut amplissimum Debracini, anno eodem, ad 24. Februar. habuerint conventum. Cogita Lector Christiane, tot sub Ministris Reformatis, quantus Reformatorum populus? quot cœtus? quot Ecclesiæ reformatæ? qui omnes elementissimè tolerati. Certè non tolerabantur in Ungaria, antequam Confessio Helvetica conscriberetur, & ad Ungaros transmissa subscriptione confirmaretur, ut homines Confessionis Helvetica, tolerabantur tamen ut Christiani, Reformati. Tertiò tolerabantur in Ungaria, præter Romano-catholicos, Reformatos & Lutheranos, etiam Philistæi, & Ismaëlita. Philistæi, qui, ut habet Decretum Ladislai Regis, anno 1454. Budæ editum, cum Comaniis, Wolajis, & Tartariis comminorati, penes Regem, contra Turcam, exercituare debebant. lib. Decret. pag. 69. Ismaëlita, ut videre est in Decreto Ladislai Regis, anno 1092. 13. Calend. Jun. in civitate Szabolcs edito, cap. 9. lib. cit. pag. 13. In Decreto Colomanni Regis, lib. primo, capitibus, de accusatione Ismaëlitarum: de Ecclesiis Ismaëlitarum, & de dotibus earundem: de matrimonio Ismaëli-

eatum; itemque de esu porcinarum per Ismaëlitas, lib. cit. pag. 26. In Decreto Andreae Regis, anno 1222. edito, cap. Quod Ismaëlita & Judaei, non teneant officiolatus. lib. cit. pag. 37. Quidni ergo & Reformati? Sane tantò magis, quantò hi illis meliores, saniores, & Christo viciniore.

I I.

Helvetica Confessio, Articulo II. fol. 22. hac habet: *Comprehensa Symbolis ac sententiis, quatuor primarum & praestantissimarum Synodorum celebratarum Nicaeae, Constantinopoli, Ephesi, & Chalcedone, credimus corde sincero. Sed moderni Calvinistae in Ungaria, non quòd corde sincero crederent, comprehensa primis quatuor hisce Synodis, quin planè credunt contrarium.* His Episcopus verbis, thesin propositam probare pergit.

R E S P O N S I O.

I. **G**randior cauda capite. Plus in puppi quàm in prora. *Primò* enim Articulus sonat de Synodis ac sententiis quatuor istarum primarum Synodorum, sed assumptum Episcopi, de omnibus, comprehensis, in primis istis quatuor Synodis. At verò non Symbola & sententiae solùm, sed & alia multa, sunt iis comprehensa, quae profectò Helveticam profitenti Confessionem, placere, tùm possunt, cùm falsa & damnanda placebunt. Plus ergo est, omnia comprehensa credere, quàm sola Symbola & sententias credere. *Secundò*, Articulus sonat de Symbolis & sententiis, quatuor istarum primarum Synodorum, limitatè & secundùm quid, respectivè ad incarnationis Domini nostri Jesu Christi mysterium. Sed assumptum Episcopi de omnibus simpliciter, & quibuslibet sine limitatione. Quod Episcopus, cum suo antesignano Cardinale Petro Pázmany, in Kalauz, pag. 530. adfert truncatè, est ex ultimo, articuli seu capitis, Confess. Helvet. undecimi, quod est de Jesu Christo, vero Deo & homine, paragrapho, pag. non 22. ut D. Bárfony cum D. Pázmany volunt, sed 27. qui quidem de voce ad vocem, hunc habet tenorem: *Et ut paucis multa hujus causae dicamus, quaecunque de incarnationis Domini nostri Jesu Christi mysterio,*

rio, definita sunt ex Scripturis sanctis, & comprehensa Symbolis ac sententiis, quatuor primarum & praestantissimarum Synodorum, celebratarum Nicaeae, Constantinopoli, Ephesi & Chalcedone, una cum beati Athanasii Symbolo, & omnibus his similibus Symbolis, credimus corde sincero, & ore libero ingenuè profiteremur, condemnantes omnia his contraria. At Episcopus partem pro lubitu arripit, & ut incautis imponere possit, omnia & totum, prout placet, affuit, ad extremosque margines, impertinentissimè excurrit, ut probationes probationis istius, lucidissimè ostendunt. Sophistam igitur, fallacemq; deceptorem, non veracem veritatis declaratorem Episcopus agit. Nec plus proficit, quàm Sisyphus saxum volvens.

I I. Resp. Falsissimum est, quod pro minore assumit: *Reformatos in Ungaria non credere corde sincero, comprehensa primis hisce quatuor Synodis, imò planè contrarium credere.* Credimus etenim corde sincero, & profiteamur ore libero, comprehensa primis istis quatuor Synodis, at non ut truncatè, callidè & parùm pudicè citatur, verùm, ut ultimus ille articuli undecimi paragraphus tenet, pro subjecta scil. (quae in isto articulo tractatur.) materià, quoad Symbola & sententias, de mysterio incarnationis Domini nostri Jesu Christi. Nec enim aliud, si quis oculos aperiat, articulus vult, quàm Professores Helveticae Confessionis, credere corde sincero, & profiteri ore libero, ea omnia, quaecunque de mysterio incarnationis Domini nostri Jesu Christi, definita sunt ex Scripturis sanctis, & comprehensa Symbolis & sententiis, quatuor istarum Synodorum, quae & nos moderni in Ungaria Reformati, dicimus, credimus & profiteamur.

Credimus ergo & profiteamur, *Primò* Symbolum ac sententiam Concilii Nicæni, quod recitantibus, Francisco Longo à Coriolano, Monacho Ord. Minor. Francisc. Capuccinorum, Summae Concil. pag. 211. & Bartholomæo Carranza Mirandensi, Ord. Prædicat. Dominici, Sum. Conc. pag. 51. quoad negotium incarnationis Christi, de verbo ad verbum ita est: (Symbolum Concil. Nicæni.) *Credimus in unum Dominum, Jesum Christum, Filium Dei ex Patre natum, unigenitum, id est, ex substantia Patris, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, natum non factum, homousion, hoc est, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt, & quae in caelo, & quae in terra. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem, descendit, & incarnatus est, & homo factus.* Quod hinc punctum

vel minimum, quod non crederemus, vel, cui planè contrarium profiteremur? Ostendat D. Episcopus, si possit. Præstet se virum. Sin! erubescat. Credimus & profitemur *Secundo*, Symbolum ac sententiam Concilii Constantinopolitani, in negotio incarnationis Christi, quod recitantibus Monachis iisdem, Coriolano, & Carranza, ita est: (Symbolum Concil. Constantinop.) *Credimus in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, ex Patre natum, ante omnia secula, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum, ex Deo vero, natum non factum, hominison Patri, hoc est, ejusdem cum Patre substantia, per quem omnia facta sunt, quæ in cælo, & quæ in terra. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem, descendit de cælis, & incarnatus est ex spiritu Sancto, ex Maria virgine, & homo factus est.* Cui, ex his, puncto vel minimo contrarium credimus aut profitemur, ostendat. Sin; erubescat. Credimus & profitemur *Tertio*, sententiam Concilii Ephesini, de mysterio incarnationis Christi, canonibus tredecim comprehensam. Quorum quia postremus, summa & synopsis omnium est, ex iisdem Coriolano & Carranza descriptum exhibeo. Is, ita est: (Symbol. Concil. Ephesini.) *Aut magna & Sancta Synodus, ipsum qui est ex Deo Patre naturaliter natus, Filium unigenitum, Deum de Deo vero, lumen de lumine, per quem & cum quo, omnia fecerit Pater, hunc descendisse, incarnatum esse & hominem factum, considerantes, quid sit incarnatum esse, & hominem factum Dei Verbum. Non enim dicimus, quod Dei natura conversa vel immutata, facta sit caro; nec quod in totum hominem, qui est ex anima & corpore, transformata sit; sed magis quod carnem animatam, animâ rationali sibi copulaverit; Verbumq; substantialiter, ineffabiliter, & incomprehensibiliter factus sit homo, & nuncupatus sit etiam filius hominis, non nudâ tantummodo voluntate, sed nec assumptione solâ personæ, sed quod diversæ quidem naturæ in unum convenerint, unus tamen ex ambabus Christus, & Filius, non evacuata vel sublata diversitate naturarum, per conjunctionem, sed quia simul nobis effecerunt unum Deum, & Christum, & Filium, id est, divinitas & humanitas, per arcanam illam, ineffabilemq; copu-*

lationis adunationem. Itaq; is, qui ante secula omnia est natus ex Patre, etiam ex muliere carnaliter est procreatus in tempore. Non quia divina ipsius natura, de sacra virgine sumsit exordium, nec propter seipsam opus habuit secundo nasci post illam nativitatem, quam habebat ex Patre, (est enim ineptum & stultum hoc dicere, quod is, qui ante omnia secula est, & consempiternus Patri, secunda generationis eguerit, ut esse inciperet:;) sed quia propter nostram salutem naturam sibi copulavit humanam, & processit ex muliere, idcirco dicitur esse natus carnaliter. Nec enim primum natus est homo communis de sancta virgine, & tunc demum inhabitavit in eo verbum, sed in ipsa vulva, uteroq; virginali secum carnem coniunxit, & sustinuit generationem carnalem, carnis suæ nativitatem suam faciens. Non dicit Scriptura, Verbum Dei personam sibi hominis assumpsisse, sed carnem factam esse. Id autem est ostendere, Dei Verbum similiter ac nos, principium habuisse carnis & sanguinis, & corpus nostrum propriè suum fecisse, & hominem ex muliere processisse, non abjectâ vel depositâ Deitate, aut generatione illâ, quam habebat ex Patre, sed mansisse etiam in assumptione carnis, Deum, quod erat. Hoc itaq; recta fidei ratio protestatur. In tali sensu Sanctos Patres fuisse comperimus. Ideoq; illi non dubitaverunt Sanctam Virginem dicere Theotokon, non quia Verbi natura, Deitasq; in Sancta Virgine sumsit exordium, sed quod ex ea natum sit sacrum illud corpus, animatum anima rationali, cui substantialiter adunatum Dei Verbum, carnaliter natum esse dicitur. Quid in his vel modicum, credere & profiteri refugimus? Ostendat Episcopus. Sin; erubescat. Credimus & profitemur *Quarto*, Symbolum & sententiam Concilii Chalcedonenfis, in negotio incarnationis Christi, quod ut ex sessione secunda clarissimè constat, juxta Coriolanum, aut non aliud fuit, quàm ipsum Concilii Nicæni, & Concilii Constantinopolitani Symbolum, (hoc enim utrumque recitatum & renovatum in eo Concilio dicit,) quod utrumque quid de mysterio incarnationis Christi sentiat, paulò antè proposui. Aut si aliud fuit, ut est juxta Carranzam, sensu idem fuit, exceptâ incarnatione Christi, de qua hic nihil, nempe: (Symbolum Concilii Chalcedonenfis.) *Credi-*

mus in unum Deum omnipotentem, & in unigenitum Filium ejus Jesum Christum, Dominum Salvatorem nostrum, & Spiritum Sanctum Deum, non tres Deos, sed Patrem & Filium & Spiritum Sanctum, unum Deum esse confitemur. Non sic unum Deum, quasi solitarium, nec eundem qui ipse sibi Pater sit, ipse Filius, sed Patrem verum, qui genuit Filium verum, id est, Deum de Deo, lumen de lumine, vitam ex vita, perfectum de perfecto, totum à toto, plenum à pleno, non creatum sed genitum, non ex nihilo sed ex Patre, unius substantia cum Patre. Quo igitur in puncto à Symbolo & sententia Chalcedonenſis Concilii recedimus, in negotio fidei & incarnationis Christi, ostendat Episcopus. Sin; erubescat. Hoc, hoc demum est, veritatem toti mundo declarare, scilicet mendacium mendacio cumulare, & frontibus innocuis quidvis calumniosè inurere.

I I I. Resp. Posito, utut non concessio, quod Episcopus in Assumptione nobis impingit, verum esse: Nos nimirum, comprehensis in primis quatuor Synodis non credere, imò contrarium credere, sicque non profiteri Confessionem Helveticam, opus & operam instar Sisyphi saxum frustra volventis, perderet. Quis enim Logicorum vel pessimus, non videat consequentiam hinc esse inconsequentissimam. Reformati in Ungaria, octavum seu ultimum, articuli undecimi, Confessionis Helveticæ paragraphum, non credunt, non profitentur: Ergò Confessionem Helveticam, articulis seu capitibus triginta, paragraphis centum & quadraginta duobus, comprehensam, non credunt, non profitentur. Etſi etenim, ne voculam quidem ex isto ultimo, articuli undecimi paragrapho, Reformati in Ungaria profiterentur, (quod tamen secus se habet, cum & ipsum totum paragraphum profiteantur:) Verumenimverò, quia à potiori solet fieri denominatio, rectè Confessionem Helveticam profiteri dicerentur. Cum articulos Confessionis Helveticæ viginti & novem, ipsumque undecimum, qui esset tricesimus, extra ultimum paragraphum profiterentur. Annon optimè Confessionem Helveticam, qui centum & quadraginta unum, ejus paragraphos, unò solò rejectò teneret, tenere diceretur? Festucam in alieno, si esset, libenter vellet videre, Præpositi oculus, oculo sed trabem in proprio nequaquam. Placuit hæc sequela: *Articulus quintus anni 1647. ab aliqua ſolommodo Statuum Regni parte conditus est. Ergò non à toto Regno, ideoque non observandus, sed annihilandus.* Argumento enim Primo, Diploma

ploma regium, Ferdinandi III. occasione pacis initæ cum Principe Transylvania, Georgio Rakoczi editum, atque Articulo quinto anni 1647. insertum, idèd solùm furcellis expellit, quòd non ab integris, quatuor Regni Statibus, sed tantum ab aliquibus, ad Status Regni pertinentibus, fuerit conditum. *Primo Regni Statu, (ut vult,) nempe Clero contradicente ex integro. Item secundi, tertii & quarti Status potiori parte.* Argumento item secundo, idèd Articulum quintum, Anni 1647. cæterosque, non observandos, sed absolūtè tollendos, cassandos & annihilandos clamitat, quòd per aliquotam Regni tantum partem, ejusque vota 23. aut 25. conscribi sunt jussi. At verò sequela hæc: *Reformati in Ungaria, partem aliquotam Confessionis Helveticæ, paragraphum nempe unicum, ex 142. ut Episcopus cogitat, rejiciunt; Ergò non totam Confessionem Helveticam rejiciunt.* Parum palato arridet. Ita Statera veritatis, placitum ejus est. Ipso enim judice, quod à parte ejus est, & placet, verum est; quod contra est, & displicet falsum est.

I V. Resp. Ultimus ille articuli undecimi, Confessionis Helveticæ paragraphus, ut jam est liquidum, in professio quidem apud Reformatos est, si tamen non esset, quo quæso judice, eam ob causam Reformati, non esse homines Confessionis Helveticæ, pronūciari possent? Cum Pontificiorum multi, hunc vel illum religionis pontificiæ articulum non credant, & profiteantur, & tamen homines pontificiæ religionis dicantur, judicentur? Monachi Dominicani, seu Ordinis Prædicatorum, articulum religionis Pontificiæ, de immaculata Virginis Mariæ conceptione, (quòd sine originali peccato fuerit concepta:) *amplectendum ut pium & consonum cultui Ecclesiastico, fidei catholice, Scripturæ & rationi.* (Sunt verba Cardinalis Bellarmini, lib. 4. de amiss. gratiæ, & statu peccati, cap. 15.) à Concilio Basileensi, ut teneatur, velut sententia pia, sancta, cultui Ecclesiastico, fidei catholice, recte rationi, & sanctis literis consona, (verba sunt Coriolani, in Sum. Concil. Basileen. Sess. 36.) definitum, declaratum, & post à Concilio Tridentino renovatum, Sess. 5. contra Franciscanos & Jesuitas, non tenent, non credunt, non profitentur. Quis tamen idèd dicat Dominicanos, non esse homines religionis pontificiæ? Quam multi in Synagoga pontificiæ, hoc vel illud rejiciunt, negant, credere nolunt, & tamen idèd Pontificii, vel homines pontificiæ religionis esse, non desinunt. *Alvarez, Thomas Bradwarden, & Gregorius Ariminensis, non credunt hominem in puris naturalibus constitutum, habere liberum arbitrium in spiritualibus.* *Antonius Marinarius Carmelita,*

melita, non credit, hominem fidelem, in hac vita, non posse esse certum, de futura sua salute. *Alexander ab Ales*, non credit, esse aliquem extra Deum, etiam Sanctos invocandos, sed solum Deum simpliciter. Item Sacramentum Confirmationis, vel Dominum, vel Apostolos instituisse. *Thomas Aquinas* Doctor Angelicus, non credit Sacramentum Coenae Dominicae, sub una specie sumendum & exhibendum. *Thomas* idem, non credit formam quinque Sacramentorum, praeter Baptismum & Eucharistiam, alibi existare in Scriptura sacra. *Cajetanus Cardinalis*, & *Melchior Canus*, non credunt omne matrimonium legitime contractum inter Christianos, esse Sacramentum. *Hugo de S. Victore Cardinalis*, non credit Sacramentum Poenitentiae, esse Sacramentum. *Dominicus à Soto*, non credit Sacramentum Ordinis esse Sacramentum. *Durandus à S. Pontiano*, non credit characterem indelebilem in anima, quicquam esse. *Johannes Rossensis Cardinalis*, non credit aliquid apud veteres, de Purgatorio posse inveniri. *Sorbona*, primum, potestatemque Papae, nolit agnoscere: Purgatorium Pontificum capit respuere, &c. Quis tamen hos, non fuisse Pontificiae religionis, adeoque Pontificios, ideo dicere ausit? Tam acutum D. Episcopus cernit, ut tam obtusissimum edat discursum! Optime cum Sisypho proficit, dexterrime probandum probat, scilicet juxta melam.

I I I.

NAm teste Justiniano, Novell. 123. c. 1. 12. 14. & Ambrosio, Epist. 82. inter Canones Concilii Niceni, hoc legitur, Patres Niceni Concilii statuere, neque clericum, quemquam debere esse, qui secunda conjugia sortitus est. Hoc ipsum statutum credunt esse doctrinam Daemoniorum moderni Calvinista. Ergo non consentiunt cum Helvetica Confessione, sincero corde statuta Niceni Concilii acceptante. His Episcopus verbis, thesios propositae probationem, primo fulcire contendit.

R E-

R E S P O N S I O.

I. **I**nter Canones Concilii Niceni veros & genuinos, nullibi tale quidpiam statutum legitur. Maneat quidem suus Justiniano honos, & autoritas; maneat suo Ambrosio fides, Canones tamen à Patribus Concilii Niceni conditi, non plures vel unico; sed viginti tantum sunt, in quibus statuti istius apocryphi, Patribus Concilii Niceni afficti, nec vola nec vestigium. Bartholomaeus Carranza Mirandensis, Archiepiscopus Toletanus, Sum. Concil. pag. 46. dicit: *Patres Concilii Niceni, ediderunt canones viginti, quos habes à Gratiano transcriptos, in volumine decretorum, variis in locis. Athanasius Alexandrinus tradit septuaginta capitula decreta à Niceno Concilio, sed viginti tantum canones habet Ecclesia Romana, ut vult Stephanus Papa.* Marcus Papa, Athanasio Alexandrino respondet: *Capitula Nicenae Synodi, quaedam in disuetudinem abierunt, viginti tantum in Romana Ecclesia habentur.* Gratianus, distinct. 16. cap. Septuaginta. Stephanus Papa, Luthabio Episcopo Moguntino, scribit: *Viginti tantum capitula Nicenae Synodi, in Sancta Romana Ecclesia habentur.* Gratianus idem, ibid. cap. Viginti. Theodoretus, Histor. Eccl. lib. 1. cap. 8. *Conscribere ecclesiasticae administrationis leges viginti, dicit de Patribus Niceni Concilii.* Cariolanus, cum suo Dionysio Exiguo, cujus editionem sequitur, in editione Canonum Concilii Niceni, tantum viginti ponit, & Concilium finit. Carranza etiam cum suo Isidoro Mercatore, cujus editionem secutus est, tantum viginti agnoscit. In his autem canonibus viginti id, quod D. Episcopus adfert, nusquam apparet.

I I. Resp. Posito (quamvis non ita sit,) id, Patres Niceni Concilii statuere, quid tamen hoc ad rhombum? Confessio enim Helvetica, quam profitemur, ut iteratò dicam, credit corde sincero, & ore libero profitetur, non viginti istos canones, seu, ut vocat Theodoretus, ecclesiasticae administrationis leges, sed Symbolum & sententiam, in negotio seu mysterio incarnationis Christi, supra descriptum. Id verò, quod à D. Episcopo adfertur, nec ex Symbolo Concilii Niceni, nec de incarnationis Christi mysterio, sed de Ecclesiasticorum seu ut dici solent, Clericorum coelibatu est & adfertur. Ecce quam benè D. Episcopus tangit metam!

I I I. Resp. Non statutum illud, Niceno Concilio frustra affictum, & suppositum, sed doctrinam contrahere matrimonium prohibentem, & abstinere à cibis, quos Deus condidit ad participandum, jubentem, dicimus cum

Apostolo gentium, Paulo, doctrinam demoniorum, 1 Tim. 4. v. 3. Doctrina enim Dei contrahere matrimonium, non prohibet. Sed præscribit, commendat & suadet, quibusvis hominum ordinibus. Hebr. 13. v. 4. Eadem abstinere à cibis, quos Deus ad participandum condidit, non jubet, sed iis utendum præscribit, commendat & suadet quibusvis. 1 Cor. 10. v. 25. Rom. 14. 2. &c. Coloss. 2. v. 16. 21, 22, 23. Dum igitur D. Episcopus probationem suæ thesæos fulcire hinc vult, non fulcit, sed operam & retiam perdit.

I V. Resp. Imò, ut per retorsionem respondeamus, ita nos Reformati non consentiremus cum Confessione Helvetica, si à partibus statuti istius supposititii staremus, secundas nuptias damnamus, coelibatumque clericorum juris esse daremus. Helvetica etenim Confessio, stat contra illud, & eos, qui secundas nuptias damnant, coelibatumque clericorum damnat. Articulo 29. paragraph. 2. dicit: *Damnamus eos, qui secundas nuptias damnant.* Paragraph. ult. rursùm: *Numeramus cum Apostolo inter dogmata Satanica, illorum doctrinam, qui matrimonium prohibent, aut palam vituperant, vel oblique perstringunt, quasi non sanctum vel mundum sit. Execramur coelibatum immundum, libidines & fornicationes tectas & apertas, hypocritarum simulantium continentiam, cum omnium sint incontinentissimi.* Alludit & respicit ad Clerum Papisticum. Judicet ex his Lector candidus, an nos, nolentes consentire cum spurio isto statuto, non consentiamus cum Confessione Helvetica.

I V.

Idem Concilium Nicanum, canon. 30. ex Arabico per Pisanum verso, hæc habet: *Qui tenet sedem Romæ, caput est & Princeps omnium Patriarcharum. Sed & huic moderni Calvinista non consentiunt. Ergò non sunt Helvetica Confessionis, cum Nicæna Synodo corde sincero consentientis.* His Episcopus verbis, thesæos propositæ probationem, secundò fulcire contendit.

R E.

R E S P O N S I O.

I. **C**Anones isti octuaginta Arabici, sive per Pisanum, sive per alium quemcunque, etiam si Ciganum, sint versi, sunt spurii, & ut septuaginta Athanasii Alexandrini canones, omninò supposititii. Quia Canones Concilii Nicæni, Marco & Stephano Papis; Carranza & Coriolano, Conciliorum collectoribus; Dionysio Exiguo, & Isidoro Mercatore, Concilii Nicæni editoribus; & Theodoro Historico Ecclesiastico, afferentibus, sunt & fuerunt tantùm viginti, ut paulò ante respons. 1. ad memb. 3. ostendi. Ex his ergò aliquid afferre, non est ex Canonibus Concilii Nicæni adferre, quia non sunt, nec fuerunt Nicæni Concilii Canones.

I I. Resp. Deinde, si essent genuini, Nicæni Concilii canones, cumque iis & hic 39. Arabicus Pisani, (quod tamen peremptoriè negamus) quid tum? An quia nolumus consentire isti canonis, non sumus confessionis Helvetica? Ita sanè, consequentias pessimas & ridiculas, pessimè & ridiculè neccenti. Non enim id, quod canone isto spurio continetur, vel in Symbolo concilii Nicæni continetur, vel de mysterio incarnationis Christi, loquitur, sed extrahit, de ementito Papæ primatu. Confessio autem Helvetica, credit & profitetur Symbolum Concilii Nicæni, & quidem ut citatus à D. Episcopo articulus tenet, respectivè ad mysterium incarnationis Christi, quod & nos, quia credimus & profiteamur cum Confessione Helvetica, falsissimè, non esse Confessionis Helvetica, à quocunque dicamur, dicimur.

I I I. Resp. Imò verò, si putidum illum de Primatu Papæ canonem Arabicum reciperemus, & quod ex eo in medium profertur, ei subscribere-mus, ita cum Confessione Helvetica non consentiremus, confessionisque Helvetica non essemus. Confessio etenim Helvetica, huic è diametro repugnat. Primatum Papæ & Papam non agnoscit. Archiepiscopos, Suffraganeos, Metropolitanos, Archipresbyteros, Diaconos, Subdiaconos, Acoluthos, Exorcistas, &c. Cardinales, Præpositos, Priores, Patres ordinesque majores & minores, extra Apostolicam de Ministris doctrinam ponit. Pontificem nullum, imò ne Sacerdotem quidem ratione ministerii agnoscit. Omnibus in Ecclesia ministris, unam & æqualem potestatem datam esse dicit. Ab initio Episcopos vel Presbyteros, Ecclesiam communi operâ gubernasse, nullum alteri se prætulisse, aut sibi ampliorem potestatem, dominiumve

in Coëpiscopos usurpasse scribit. Artic. seu capit. 18. Profectò, si rabies istius Arabici, Pisanique apud nos, in aliquo æstimo esset, canonis, ea in parte rectissime non profiteri Confessionem Helveticam, neque esse confessionis Helveticæ, diceremur. In caput ergo proprium relabitur Sisyphi miserimi saxum, non nostrum.

V.

Idem Concilium Nicanum, edition. Pisan. libr. 3. fol. 177. hac habet : *In divinâ mensâ, non abjectè intenti sumus, ad propositum panem & poculum, sed cogitatione sursum erectâ, fide intelligamus, in sacra illa mensa, situm esse agnum, qui tollit peccata mundi, incruentè à Sacerdotibus immolatum. Et can. 16. Arabico, aliàs 14. in eadem materia sic loquitur : Diaconus offerendi Sacrificij non habeat potestatem, sed Sacerdos offerat corpus Christi. Sed & banc veritatem Calvinistæ in Ungaria execrantur. Ergò non consentiunt Helveticæ Confessioni, Nicæna statuta sincero corde acceptanti. His Episcopus verbis, thesæos propositæ probationem, tertio fulcire contendit.*

R E S P O N S I O.

I. **C**Rambe bis terve recocta ! Toties dictum, falsò canones istos Nicæno supponi Concilio. Non ejus fuere, ideoque ex iis ut Canonibus Nicæni Concilii, velle militare, est fucum oculis offundere, adeoque puerizare. Facebat cum Pisano ad pisa, cum Arabico ad Arabes, & inter eos diseat tandem vera fateri.

I I. Resp. Jam ad nauseam usque inculcatum, Confessionem Helveticam, non quidvis, quod in Actis Concilii Nicæni, vel ex professo, & fundamentaliter, vel in commentario, & annotanter legitur, recipere, corde sincero credere, & ore libero profiteri, verum symbolum & sententiam de mysterio

sterio incarnationis Christi. At verò hoc, quod frustra hæc citata continent, non esse de Symbolo Concilii Nicæni, & sententiâ, de mysterio incarnationis Christi, cum sint de Sacramento Cœnæ Dominicæ, fungus sit oportet, qui non animadvertat, & cœcus omninò, qui non videat.

I I I. Resp. Si qua esset vel minima, spurii istis canonibus fides danda, (quamvis nullam dandam censeamus :) non execramur nos, quin imò monemus ; *in divinâ illâ mensâ, (est enim cœna & mensa Domini Christi, veri Dei, 1 Cor. 10. v. 20.) non abjectè intentos Christianos esse debere, ad propositum panem & poculum, (in cœna pontificia nec panis, nec poculum :) sed cogitatione sursum erectâ, fide intelligere, in sacra illâ mensâ, situm esse agnum, qui tollit peccata mundi.* Videmus enim oculis corporis, panem & poculum, accipimus manibus corporis, comedimus & bibimus ore corporis, sed cogitatione sursum erectâ, in cœlum, ubi Christus est, oculis fidei cernimus, manibus fidei accipimus, ore fidei, ac si manducaremus & biberemus, nobiscum unimus, nobis appropriamus, agnum immaculatum Christum, carnem & sanguinem Christi, hoc est, meritum carnis & sanguinis Christi. Sed Christum jam glorificatum, à Missifico, incruentè vel cruentè immolari, eum qui in cœlis est immortalis, ab homine, qui in terra est, mortali mactari, ut crudele & sævum in Christum figmentum, execramur.

I V. Resp. Eo, quod ex lib. 3. Pisani adfert, etiam si eo, quo offert, reciperemus animo, (quod tamen fieri nequit) nihilum proficeret, imò quantum sibi prodesset, tantum vel certè plus obesser. Clarissimè enim illinc apparet, tunc temporis, cum canon ille cuderetur & scriberetur. *Primò*, non fuisse enatum Transsubstantiationis commentum. Si enim panem & vinum, in corpus & sanguinem Christi, transsubstantiari, tunc creditum esset, quorsum dicitur, *cogitatione sursum erectâ*, (ad id, quod non hîc in terra, nobiscum, sed in cœlo supra nos est) *fide hominem debere intelligere, in mensa illa situm esse agnum Dei.* *Secundò*, non fuisse usum hostiarum orbicularium, in Sacramento cœnæ. Hic enim panis sit mentio. Hostia verò orbicularis, à Pontificiis hodiè usitata, non est panis. *Tertio*, non fuisse poculum communicantibus ademptum, sed sub utraque, ut dici solet, specie, panis & vini cœnam administratam. Meminit enim canon citatus, poculi, quod in moderna Pontificiorum cœnâ, nuspiam apparet. *En* quantum D. Episcopus deficit, quum proficere intendit studiosè.

V. Resp.

M O L I M E N

V. Resp. Quod ad canonem 16. Arabicum, aliàs ut dicit, 14. attinet, videmus & in canonibus Concilii Nicæni, aliquid tale, sed canone 18. juxta Coriolanum & Dionysium Exiguum; Canone verò 14. juxta Caranzam. Sed perpendendum est, *Primo*, duo isto canone corrigi: 1. Quod Diaconi porrexerint Sacramenta Presbyteris, ordine planè inverso. 2. Quod Diaconi quidam, etiam antè Episcopum Sacramenta sumserint. Et hæc tenus eutaxias ergò, benè, vi communis Regulæ ab Apostolo traditæ. 1 Cor. 14. v. 40. *Secundo*, in eodem canone, Sacrificium & corpus Christi, non propriè, sed sacramentaliter sumi. Quod enim corpus Christi, & sacrificium nunc dicitur, ibidem, *Sacramenta, sacra communio*, juxta Caranzam; *gratia sacrae communionis, sacra oblata, & Eucharistia*, in margine, juxta Coriolanum dicuntur. *Tertio*, in absentia Presbyterorum & Episcoporum concessum esse, ut Diaconi Eucharistiam porrigant. Ita Coriolanus, Annotat. ad ca. 18. Concil. Nicæni. Carranza in Sum. Conc. ca. 14. Ruffin. lib. 10. Histor. Eccles. ca. 16. Quid tamen hæc omnia ad Confessionem Helveticam, paragraphumque articuli undecimi ultimum? Incassum laborat Sisyphus, saxum humeris suis impar volutans.

V I.

Idem Concilium Nicænum, canon. 65. Arabico, sic habet: *Nunciatur mors Episcopi, in omnibus Ecclesiis & Monasterijs diœcesis, ut fiat oratio pro eo. Sed & huic statuto Nicæno, Calvinistæ in Ungaria, sunt contrarij. Ergò nec sunt Helveticae Confessionis, acceptantis corde sincero, statuta ejusdem Concilij Nicæni.* His Episcopus verbis, thesæos propositæ probationem, quarto fulcire contendit.

R E S P O N S I O

I. **E**Andem exhibitam canit Episcopus cantilenam. Nullum firmum habet, ædificio, quod extruere allaboraret, substram fundamentum. Dictum etenim est, canones istos Arabicos, esse reverà

S I S I P H I U M.

reverà spurios, supposititios & rabidos. Ex quibus spuria & rabida nonnisi fluere possunt consequentia. Frustrà eos D. Episcopus, velut saxum, inane, versat.

I I. Resp. Dato, sed non concessio, esse genuinum Nicæni Concilii canonem, quid tamen ad rem? Id enim quod ex isto canone 65. obtruditur, ne gry quidem de mysterio incarnationis Christi, habet, nec pars Symboli Concilii Nicæni est. Confessio verò Helvetica, solum in eo Concilio Nicæno, manus dat, in dicto articuli undecimi paragrapho, quod in mysterio incarnationis Christi, Symbolo comprehendit. At verò hoc, quod iste 65. Arabicus clamat, Symbolo suo, Concilium Nicænum, ne vel in minimo quidem puncto comprehendit. Prehendat ergò D. Episcopus, & quanto cum sudore attulit, tanto cum pudore, quod attulit, secum auferat.

I I I. Resp. Quod addit, Reformatos in Ungaria, eò quòd oratione pro mortuis sint contrarii, non esse Confessionis Helveticae, retundendum & retorquendum est. Imò ideò non fore Confessionis Helveticae, si oratione pro mortuis, non essent contrarii. Confessio etenim Helvetica, si orationem & orantes pro mortuis improbat. Articulo 26. dicit: *Improbamur rursus, nimis & præposterè officiosos in defunctos, qui instar Ethnicorum suos deplangunt mortuos, & pro mortuis sacrificant, & preculas certas, non sine precio demurmurant, hujusmodi suis officiis liberaturi suos illos ex tormentis.* Debebat ergò D. Episcopus dixisse: Reformatos, qui orare pro mortuis, cum Confessione Helvetica nolunt, statutoq; illi spurio contrarii sunt, esse omninò Confessionis Helveticae.

V I I.

Concilium porrò Constantinopolitanum, canone 1. confirmat & statuit fortiter ea omnia, quæ Nicænum, ideoque adhærens corde sincero, statutis Concilij Constantinopolitani Helvetica Confessio, declarat manifestè, Calvinistas in Ungaria, non esse Confessionis Helveticae. His Episcopus verbis, thesæos propositæ probationem, quinto fulcire contendit.

R E

I. **C**oncilium Constantinopolitanum, canone 1. confirmare & statuere fortiter ea omnia, quæ Nicænum, ineptissime dicitur. Confirmat etenim & statuit fortiter, fidem solummodò, Patrum Nicææ congregatorum, Symbolo Concilii Nicæni comprehensam, de Deo Patre, Filio, & Spiritu Sancto. Canon primus apud Coriolanum & Carranzam, hujus est tenoris: *Custodiendam esse fidem 318. Patrum, qui apud Nicæam Bithyniæ convenerunt, ad anathematizandam omnem hæresin, specialiter Eunnorianorum, & Arrianorum, & Macedonianorum, & Phocinianorum, & Apollinianorum.* At verò, quæ regula? quæ Logica? Confirmat fidem de Deo Patre, Filio, & Spiritu Sancto, Concilii Nicæni. Ergò confirmat ea omnia quæ Nicænum.

I I. Resp. Canones Concilii Nicæni, etiam genuini illi viginti, (ut nihil de spuris septuaginta Athanasii Alexandrini, & octuaginta Arabicis Pisani loquar:) non ad fidem, quæ Symbolo Nicæno comprehensa est, sed ad Ecclesiasticam administrationem pertineat. Certè Theodoretus eos canones, *leges Ecclesiasticæ administrationis* vocat, lib. 1. c. 8.

I I I. Resp. Quicquid sit, posito sed non concesso, Concilium Constantinopolitanum, confirmare & statuere omnia ea, quæ Concilium Nicænum, non tamen eo ipso, quicquam Episcopus valeret, aut proficeret. Confessio etenim Helvetica, ultimo illo, articuli undecimi sapius memorati paragrapho, sicut in, vel ex Nicæno, ita Constantinopolitano Concilio, non aliud, quàm Symbolum & sententiam, de mysterio incarnationis Christi, recipit, respicit, credit & profitemur. Quod quidem Concilii Constantinopolitani Symbolum, sententiamque de mysterio incarnationis Christi, quia cum Confessione Helvetica credimus & profitemur, summâ injuriâ, pessimâque fide, non esse Confessionis Helvetica, concludimur. Sed D. Episcopo, ut Pictoribus atque Poëtis:

Quidlibet audendi semper fuit aqua potestas,

ita threicia hirundo labiis instrepat.

I V. Resp. Quantum Helvetica Confessio, statutis, definitionibus & canonibus Conciliorum tribuat, & quatenus iis corde sincero adhæreat, facile

facile D. Episcopus rescire potuisset, si articulum ejus secundum, legendo percurrisset. Dicit Confessio articulo illo 2. *Eodem in ordine collocantur, etiam Conciliorum definitiones vel canones, scilicet, quo, Sanctorum Patrum Græcorum, Latinorumque interpretationes.* At has quo ordine habeat, declarat his se ibidem verbis: *Non reprobamus eorundem Patrum disputationes ac tractationes rerum sacrarum, cum Scripturis consentientes; à quibus tamen recedimus modeste, quando aliena à Scripturis, aut his contraria adferre deprehenduntur.* Sed fortè D. Episcopus, nondum in lectione Confessionis Helvetica, si vidit & legit unquam, hucusque pervenerat. Quid ergò mirum, si mentem Confessionis scire nequiverit?

V I I I.

Demum in Prefatione Concilii Ephesini habetur, quòd ei Synodo, vice S. Cœlestini Papa, præsedet beatissimus quondam Cyrillus, Alexandria Episcopus. Itaque Concilium Ephesinum, ratam habuit præsentiam, & præminentiam in spiritualibus omnem S. Cœlestini Papa, qui tamen pro sacro Missæ Sacrificio instituit Introitum, Graduale, Tractum, offertoriū, communionē, scilicet quoad sacras sententias, non autem substantiam. Itaq; consentiens Ephesino Concilio Helvetica Confessio, ostendit non esse Helveticos Hungariæ Calvinistas, qui damnant & exhibulant, Sancti Cœlestini Papa factas quoad Missam institutiones. His Episcopus verbis, thesæos propositæ probationem, sexto fulcire contendit.

R E S P O N S I O.

I. **P**refatio Concilii non est Concilium. Concilium Ephesinum Anno Christi 431. ab Episcopis 200. celebratum dicitur.

cur. Sed Praefatio Concilii, hoc vel illo anno, ab hoc vel ab illo Concilii editore. Concilium, acta, canones & capitula comprehendere solet. Sed Praefatio est extra & ante acta, canones & capitula. Laterem ergo lavat, cum circa Concilium currit, & ex Concilio thesin probare volens, extra concilii corpus oberrat.

I I. Resp. Dato sed non concessio, Episcopum, ex ipso Concilii corpore aliquid, quod non crederemus & profiteremur, adferre, non tamen ideo, non esse nos Helveticos, legitime arguere & concludere posset. Ad hoc etenim, ut hac in parte Helvetici diceremur, satis esset, si symbolum & sententiam, concilii Ephesini, de mysterio incarnationis Christi, cum Confessione Helvetica crederemus, & profiteremur. Quod quia facimus, sententiamque Concilii Ephesini, de mysterio incarnationis Christi, cum Confessionis Helveticae articulo undecimo, ejusque paragrapho ultimo, credimus & profitemur, iniquè nomen Helveticorum nobis adimitur.

I I I. Resp. Consequentia ista: *Cyrillus Concilio Ephesino, vice Coelestini Papae praesedit; Ergo Concilium Ephesinum, ratam habuit praesidentiam, & praeminentiam in spiritualibus omnem Coelestini*, lurida est. Potuit praesidere sine commissione ejus. Potuit, etiam si praeminentiam ejus non agnovit. Potuit, etiam si ipsum Episcopum Romanum Coelestinum, ut Coepiscopum, & sibi dignitate aequalem duxerit. Potuit, etiam si in spiritualibus, nedum omnem, sed ne aliquam quidem praeminentiam Coelestino tribuerit.

I V. Resp. Ejusdem est furfuris & ista: *Qui factus quoad Missam Papae Coelestini institutiones exhibant, Concilio Ephesino non consentiunt.* Consensit enim Concilio Ephesino, omnis is, qui decem & tres Concilii Ephesini canones recipit, credit & profitetur, etiam si superstitionas istas Coelestini institutiones ad tartara damnet. Qui praesentes in Concilio Ephesino fuerunt, & Canones istos contra Nestorium condiderunt, consenserunt isti Concilio, sed quaedam ex his Coelestini institutionibus, ut nondum forte exortas, tenere non potuerunt. Frustrà ergo & hic sudat Silyphus.

V. Respons. Plusquam ineptè ab Episcopo, & ista infertur, consequentia: *Reformatos Hungariae, non esse Helveticae Confessionis, quod fragmenta illa Missae, à Coelestino, ut dicit, instituta damnent, & exhibe-*

lent. Retorquemus etenim & dicimus, imò, ideo, quia Reformati Hungariae Missam, & omnia ejus additamenta, à quocunque tandem instituta, pari mente cum Confessione Helvetica, damnant & exhibant, omnino sunt Confessionis Helveticae. Confessio enim Helvetica, Missam pontificiam & additamenta ejus exhibat, nihilque horum recipit. Articulus 21. dicit: *Hoc autem liberè dicimus, Missam, quae hodie in usu est, per universam Romanam Ecclesiam, plurimas & iustissimas quidem ob causas, in Ecclesia nostris esse abrogatam.* Certè approbare non potuimus, quod ex actione salubri, spectaculum inane est factum, quod item facta est meritoria, vel celebrata pro precio, quodque in ea Sacerdos dicitur consecrare ipsum Domini corpus, & hoc offerre realiter, pro remissione peccatorum vivorum & mortuorum, adde & in honorem, & celebrationem, vel memoriam Sanctorum in caelis, &c. Deinde omnem linguae peregrinae usum, qualis & Latina est, jubet tacere in sacris coetibus. Artic. 22. Cum ergo talia D. Episcopus adfert, dat sine mente sonum.

I X.

Chalcedonensis autem Concilij Patres, ad Leonem Pontificem Romanum, Act. 3. in Relatione Concilij sic loquuntur: *Nos convenimus, quibus Tu sicut membris caput praeras. Rogamus igitur, tuis decretis nostrum honora iudicium.* Et sicut nos capiti adjecimus consonantiam, ita summitas tua filiis, quod decet, adimpleat. Action. item 2. circa medium, expressè habet idem Concilium, quod Sanctus Petrus, per Leonem Pontificem loquatur. Item Action. 14. c. 16. sic habet: *Si qua virgo se dedicavit Deo, similiter Monachus, non licet eis jungi nuptijs, si verò inventi fuerint, hoc facientes, manent excommunicati.* Hac & multa similia, dicit se admittere Confessio Helvetica, dum ait, se sincero corde

credere comprehensa in Concilio Chalcedonensi, qua tamen Hungarici Calvinista damnant ac rejiciunt, ideoque minimè Helvetici. His Episcopus verbis, thesios propositæ probationem septimò & ultimo fulcire contendit.

R E S P O N S I O.

I. **C**ertat cum umbra Dominus Episcopus. Quod enim ex Action. 3. 2. & 14. de auctoritate & dignitate Papæ, item de cœlibatu Monachorum & Monialium adducit, propositum non tangit, & nihil ad rhombum facit. Confessio etenim Helvetica, paragrapho citato, ut jam sæpius dictum, non dicit se iis omnibus locum posse dare simpliciter, quæ in Actionibus, Sessionibus, relationibusque Concilii Chalcedonensis occurrunt; Sed secundum quid, respectivè & determinatè, loquitur, de mysterio incarnationis Christi, de quo quicquid ex Scripturis Sanctis definitum, Symbolisque ac sententiis Synodorum, Nicænæ, Constantinopolitanæ, Ephesinæ, & hujus Chalcedonensis, comprehensum est, omne id recipit, corde sincero credit, & ore libero profitetur. In his verò citatis, ne hilum quidem de incarnatione Christi habetur.

II. Resp. Falsum est, Confessionem Helveticam dicere, ea, quæ citat Episcopus, & multa similia se admittere. Dicit enim se admittere, comprehensa in Symbolo Concilii Chalcedonensis, in negotio incarnationis Christi, ut textus Confessionis clarissimè ostendit, quem tamen audax Episcopi glossema pervertere contendit.

III. Resp. Falsum etiam, Confessionē eandem dicere, se sincero corde credere, comprehensa in isto Concilio Chalcedonensi. Ut enim jam aliquoties dictum, ait se corde sincero credere, non comprehensa in Concilio Chalcedonensi, sed in Symbolo Concilii Chalcedonensis, & quidem de mysterio incarnationis Christi, quantum ad istum ultimum, articuli istius undecimi paragraphum. Unde jure merito cum Confessione Helvetica, ea, & iis similia, quomodocunque Dn. Episcopo arrideat, damnamus & rejicimus.

IV. Resp. Imò certè ita non essemus Confessionis Helveticæ, si Pontificem Romanum, Leonem, caput nostrum, & nos membra ejus: Sanctum Petrum per Leonem, loquutum, diceremus, & Monachos, Monachasque agnosceremus. Confessio etenim Helvetica hæc & similia detestatur. Articulo 17. *Ecclesia inquit non potest ullum aliud habere caput, quàm Christum.* Et paulò post: *Non probamus ergò doctrinam Cleri Romani, facientis suum illum Romanum Pontificem, catholicæ in terris Ecclesiæ militantis, pastorem universalem, caput summum.* Ecce quomodo Confessio Pontificem Romanum adorat! Artic. eodem, pag. 44. b. *Non agnoscimus aliud caput Ecclesiæ, quàm Christum,* dicit. Art. 18. pag. 49. b. *Monachos & Monachas exterminat.* Dicit enim: *Cum sciamus certò Monachos & Monachorum ordines vel sectas, neque à Christo, neque ab Apostolis esse institutas, docemus, nihil eas Ecclesiæ Dei utiles esse, imò perniciosas.* Et paulò post: *Tales nos in nostris Ecclesiis nec habemus, nec in Ecclesiis Christi habendos esse docemus.* Hem quàm favet Confessio Helvetica Monachis! Secus quàm Episcopus cogitat & dictitat. Unde consequentia ista: Reformati Hungarici, Papam debere dici caput: Sanctum Petrum per os Papæ loqui: Monachos & Virgines vestales, damnant & rejiciunt. Ergò Confessionis Helveticæ non sunt: est consequentiæ, spontè inde fluenti, prorsus contraria, ideoque ridicula.

V. Resp. Sed ut manum de penna, pennam de charta, ex his omnibus, videat & judicet Deus, Judex justissimus: videat & judicet orbis Christianus: videat & judicet Reformatus quisque in Ungaria miserè oppressus. Primò. Quàm optima Episcopus fide, citatum Confessionis Helveticæ articulum, citer? Nimirum, quia truncatè, dolosè, & ad fallendum, callidissimè, non certè meliore, eâ, quàm Satanas verbum Psalmi nonagesimi primi, undecimum: *Nam Angelis suis præcipiet de te, ut conservent te in omnibus viis tuis.* Apud Matthæum, cap. 4. v. 6. *Angelus suus mandabit de te, & attollent te in manus, ne quando offendas ad lapidem pedem tuum.* Vel ut Lucas, cap. 4. v. 10. habet: *Angelus suus præcipiet de te, ut custodiant te.* Secundò. Quo ausu ponat & dicat Reformatos in Ungaria non profiteri Confessionem Helveticam, ideoque homines Confessionis Helveticæ non esse? Nimirum, quia contradictionem involvit, Reformatos Confessionis Helveticæ, non esse Confessionis Helveticæ, non

alio, quàm temerario & sibi contradictorio. *Tertio.* Quo mentis aquamine, ingeniiq̃ue dexteritate, septem illa, quibus probationem theos suæ intendit fulcire, fragmenta in medium adferat? Nimirum, quia extrascopum & metam, juxtaq̃ue melam, quoniam pleraque spuria & supposititia: quoniam omnia extra conciliorum, Nicæni, Constantinopolitani, Ephesini & Chalcedonenfis, symbola: quoniam quædam etiam extra ipsa Conciliorum corpora; verè puerili. *Quarto.* Quo animo, quove zelo, iniquissimam istam & inconsequentissimam consequentiam: *Sacram Cæsaream Regiamq̃ue Majestatem, non obligari tolerare Reformatos in Ungaria, necat?* Nimirum, quia fidem frangendam, juramentum violandum, pacem turbandam, bellum excitandum, Christum in membris persequendum, idolomaniam ab orco revocandam, terram sanguine innocente implendam, &c. suadet, (si modò persuadere posset:) non alio, quàm sanguinario & iniquissimo.

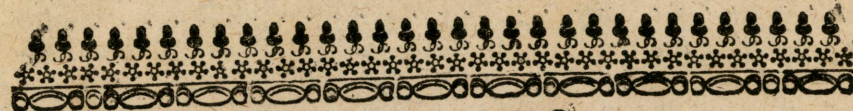
Ita ut optimè se, vel hoc ipso probet, ex eorum impurorum, ranisq̃ue similium spirituum numero esse, qui Apocalypf. cap.

16. v. 13. 14. describuntur. Sed adveniet tempus, quo

justissimus ille mundi totius Judex, *rependet unicuiq̃, secundum opera ejus.* Rom. 2. 6. Omnes enim *sistemur apud tribunal Christi.*

Rom. 14. v. 10. 2 Cor. 5.

v. 10. &c.

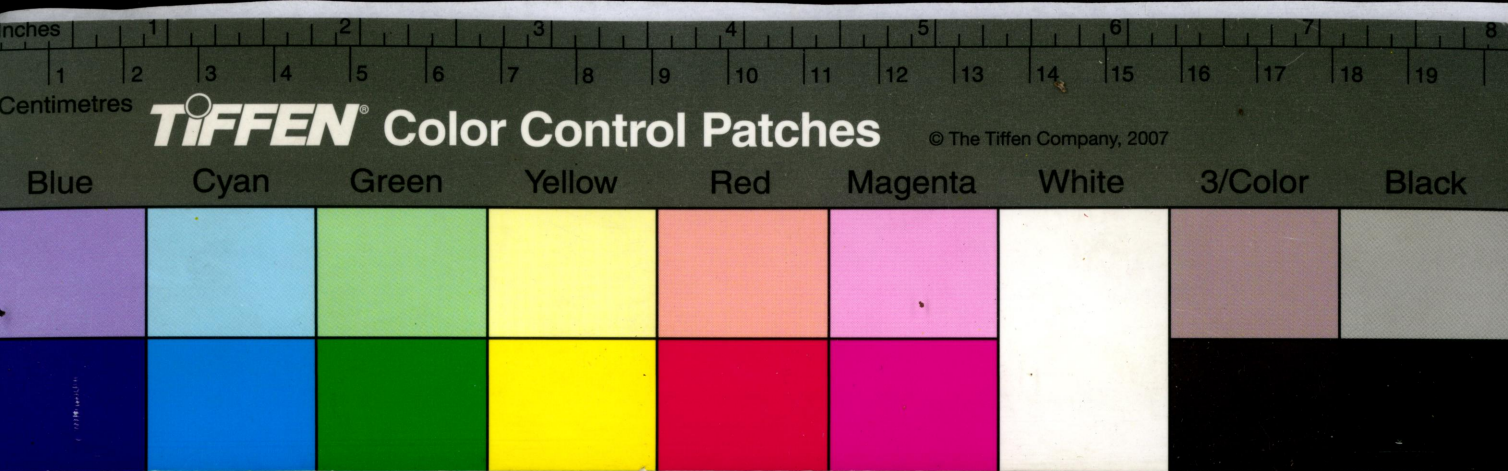

Suspirium nostrum.

Veni, veni etiam Domine Jesu! Surge ô Deus, age causam tuam; recordare opprobrii tui, quo afficeris à stulto quotidie. Ne obliviscaris vocis hostium tuorum, strepitus insurgentium in te! Psalm. 74. v. 22. 23. AMEN,

A M E N!

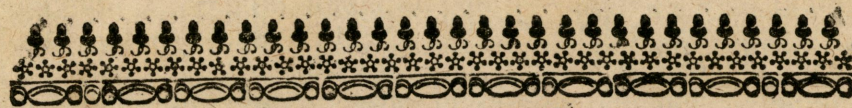
M O L : S I S Y P H :

alio, quàm temerario & sibi contradictorio. *Tertio.* Quo mentis aquimine, ingeniiq̃ dexteritate, septem illa, quibus probationem thesauri suæ intendit fulcire, fragmenta in medium adferat? Nimirum, quia extrascopum & metam, juxtaq̃ melam, quoniam pleraque spuria & supposititia: quoniam omnia extra conciliorum, Nicæni, Constantinopolitani, Ephesini & Chalcedonenfis, symbola: quoniam quædam etiam extra ipsa Conciliorum corpora; verè puerili. *Quarto.* Quo animo, quove zelo, iniquissimam istam & inconsequentissimam consequentiam: *Sacram Cæsaream Regiamq̃ Majestatem, non obligari tolerare Reformatos in Ungaria, necitat?* Nimirum, quia fidem frangendam, juramentum violandum, pacem turbandam, bellum excitandum, Christum in membris persequendum, idolomaniam ab orco revocandam, terram sanguine innocente implendam, &c. suadet, (si modò persuadere posset:) non alio, quàm sanguinario & iniquissimo.

Ita ut optimè se, vel hoc ipso probet, ex eorum inpurorum, rarisq̃ similibus spirituum numero esse, qui Apocalypf. cap.

16. v. 13. 14. describuntur. Sed adveniet tempus, quo iustissimus ille mundi totius Judex, *rependet unicuiq̃ secundum opera ejus.* Rom. 2. 6. Omnes enim *sistemur apud tribunal Christi.*

Rom. 14. v. 10. 2 Cor. 5. v. 10. &c.

Suspirium nostrum.

Veni, veni etiam Domine Jesu! Surge ô Deus, age causam tuam; recordare opprobrii tui, quo afficeris à stulto quotidie. Ne obliviscaris vocis hostium tuorum, strepitus insurgentium in te! Psalm. 74. v. 22. 23. AMEN.

A M E N!

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

